

Una exposició de revistes i diaris gironins dels últims cent anys, organitzada pels editors del *Diari de Girona*, ha permès que molts descobrissin de sobte allò que ja havien acreditat amb l'eloqüència de les dades els llibres de Joan Torrent-Rafael Tasis, Jaume Guillaumet i Lluís Costa: l'extraordinari esclat periodístic —sobretot de signe cultural i polític— que les comarques i la ciutat van protagonitzar a partir de la revolució de 1868 i fins a la fi de la segona República, l'any 1939. Aquest és un fet que els historiadors han documentat profusament, i que Miquel de Palol comentava a les seves memòries amb una punta d'ironia: "A la ciutat pul.lulaven tants diaris que no hi havia temps de llegir-los. Hi havia diaris per a tots els gustos; potser més que subscriptors".

Aquesta proliferació de mitjans informatius en un clima de llibertat política i de creativitat intel·lectual va patir greus limitacions en els anys de la primera dictadura i va ser traumàticament estroncada per les armes de la guerra civil i pels decrets del règim posterior. La imatge dels ponts volats, tan habitual en els primers dies de 1939, s'ha fet servir també per expressar la realitat periodística d'aquell moment: la majoria dels mitjans existents a les terres gironines va desaparèixer i no es va establir cap mena de continuïtat amb els que vindrien després. Com ha escrit Guillaumet, "tota una època de premsa catalana i democràtica a les comarques gironines va acabar simbòlicament amb l'afusellament de Carles Rahola, la matinada del 15 de març de 1939".

Durant els anys del franquisme, mentre una premsa oficial o oficialista gaudia dels avantatges del monopoli informatiu, la premsa comarcal —emparada sovint per l'Església o per altres institucions benemèrites— va dur a terme una difícil i arriscada tasca de conscienciació i de resistència que en alguns casos prengué volada fins a obtenir ressonància en tot l'àmbit nacional català. Després, amb la democràcia i l'autonomia, la premsa de la segona dictadura ha desaparegut o s'ha reconvertit, mentre naixien amb empenta nous òrgans d'expressió i la premsa comarcal cercava —sovint a les pal·lentes i amb el tribut de moltes desaparicions forçoses— les fórmules adequades per encaixar en la nova situació. Ara, com en el passat, les comarques gironines tornen a disposar d'una premsa nombrosa, diversificada i significativa, però encara ens trobem lluny de la situació ideal que molts somniaven i que raonablement es podia esperar d'una època de normalitat que, pel que els fets demostren, no ha resultat ser ben bé una època de plenitud.

Si una cosa es posa de manifest, en l'exposició que comentem, és la funció de termòmetre de la premsa per mesurar els ritmes vitals de la societat, i la capacitat que els diaris i les revistes tenen per esdevenir, més enllà de la seva actualitat efímera, testimonis històrics de la vida col·lectiva. Vistos amb la perspectiva del temps, els òrgans informatius dibuixen, com en un gràfic, els períodes d'inèrcia o de plenitud, de rutina o de canvi, de conformisme o de rebel·lia, d'opressió o de llibertat que s'han anat alternant de manera pacífica o dramàtica en la trajectòria d'un poble.

Cent anys de premsa gironina, com la que ara ha estat rescatada dels arxius i de les hemeroteques per oferir-se a la sorpresa i a la curiositat públiques, volen dir, doncs, cent anys d'informació i d'opinió; cents anys de combats ideològics, de lluites polítiques, d'inquietuds culturals i de moviments socials que van trobar en la lletra impresa la millor eina d'expressió, convertida amb el temps en el mirall que reflecteix i fixa per a la història les formes i els colors de tanta vitalitat. Una vitalitat que la premsa expressa amb els mots, però també amb les taques blanques dels textos censurats, amb les paraules invisibles escrites entre línies i amb la seva pròpia vida fràgil i accidentada de criatures de paper.